

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΚ-
ΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την
Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΖΩ ΚΑΛΥΤΕΡΑ – ΕΥ ΖΗΝ

1. Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία

*Παίζουμε και Μαθαίνουμε Παρέα,
Πάντα με Βλέμμα Θετικό..!!*

Νικόλαος Θ. Καμέας

Φιλοσοφία - Σκοπιμότητα προγράμματος

Σύμφωνα με τους Mayer & Salovey (1997), ως *συναισθηματική νοημοσύνη* ορίζεται «μια μορφή κοινωνικής ευφυΐας η οποία περιλαμβάνει την ικανότητα να κατανοεί κανείς τα συναισθήματα τόσο τα δικά του όσο και των άλλων ανθρώπων, να κάνει λεπτές διακρίσεις ανάμεσα στα διάφορα συναισθήματα, και να χρησιμοποιεί αυτές τις πληροφορίες ώστε να καθοδηγεί αναλόγως τις σκέψεις και τις πράξεις του» (Θεοδοσάκης, 2011). Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της *συναισθηματικής νοημοσύνης* είναι η *ενσυναίσθηση (empathy)*, η οποία αναφέρεται σε μια προσωπική στάση, με κύριο γνώρισμα τη *συναίσθηση, την κατανόηση και τη συμμετοχή στα προβλήματα και στα βιώματα του άλλου*, χωρίς όμως να υπάρχει ταύτιση με αυτά, **μπαίνουμε δηλαδή στον κόσμο του άλλου, χωρίς όμως να χανόμαστε σε αυτόν**. (Θεοδοσάκης, 2011). Επίσης, ο όρος *συναισθηματική επάρκεια* αναφέρεται στην αποτελεσματική έκφραση των συναισθημάτων ενός ατόμου κατά την αλληλεπίδραση του με τους άλλους (Saarni, 1990). Τα παραπάνω συμπεριλαμβάνονται στο πλαίσιο της *συναισθηματικής αγωγής*, στο επίκεντρο της οποίας βρίσκονται τα θετικά συναισθήματα και οι θετικές έννοιες, από το πεδίο της Θετικής Ψυχολογίας και της Θετικής Εκπαίδευσης (Σταλίκας, Γιωτσίδη & Καρακασίδου, 2020).

Ο σκοπός της σύγχρονης εκπαίδευσης είναι να συμβάλλει-πέραν των άλλων-στη διανοητική και ψυχοσωματική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Ως εκ τούτου, κρίνεται αναγκαίος ο σχεδιασμός και η εφαρμογή προγραμμάτων προσανατολισμένων στη θετικότητα, στην ενίσχυση πολλών πλευρών της προσωπικότητας του/της μαθητή/τριας, καθώς και στον εμπλουτισμό του συναισθηματικού του/της κόσμου. Σύμφωνα με τον Coleman (1995), σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι η κατάκτηση κοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων, που θα βοηθήσουν ευρύτερα τον μαθητή/τρια στην ψυχοκοινωνική του προσαρμογή και στις σχέσεις του με τους «σημαντικούς άλλους». Εδώ αξίζει να σημειωθεί πως, γενικότερα, η καλλιέργεια της αισιοδοξίας, της ενσυναίσθησης, της αυτεπίγνωσης, της ποιοτικής επικοινωνίας, της ελπίδας, του χιούμορ, της δημιουργικότητας, της αυτοεκτίμησης, της ψυχικής ανθεκτικότητας, προετοιμάζει επί της ουσίας, τους/τις μαθητές/τριες να κατανοήσουν καλύτερα και να δεχθούν, έννοιες όπως η διαφορετικότητα, ο αμοιβαίος σεβασμός,

η κατανόηση απέναντι στον συνάνθρωπο, ενώ φαίνεται να λειτουργούν προληπτικά στο θέμα των συγκρούσεων και του εκφοβισμού ανάμεσα σε μαθητές/τριες, που υπάρχει στα σχολεία (Σταλίκας, Γιωτσίδη & Καρακασίδου, 2020).

Με βάση τα παραπάνω, το πρόγραμμα των **Εργαστηρίων Δεξιοτήτων 21+**, με τίτλο, ***Παίζουμε και Μαθαίνουμε Παρέα, Πάντα με Βλέμμα Θετικό..!!***, είναι προσανατολισμένο, μέσα από ομαδοσυνεργατικές-κατά βάση-δραστηριότητες (λεκτικές, καλλιτεχνικές, κινητικές κ.λπ.), στην καλλιέργεια και ενίσχυση του αλτρουισμού, της ενσυναίσθησης, της αισιοδοξίας, του χιούμορ, της δημιουργικότητας, της έκφρασης συναισθήματος, της ανθεκτικότητας, της αυτοεκτίμησης, της αυτεπίγνωσης και της υπευθυνότητας, ώστε να βοηθηθούν οι μαθητές/τριες, να γίνουν ακόμη πιο δεκτικοί/ες, στη δυνατότητα κατανόησης, συνύπαρξης, συνεργασίας και φιλίας, με τον/την άλλο/η, τον/την διαφορετικό/ή. Τα επτά βιωματικά εργαστήρια του εν λόγω προγράμματος, απευθύνονται σε μαθητές/τριες της Ε΄ τάξης του Δημοτικού (δύναται να αξιοποιηθούν και στην ΣΤ΄ Δημοτικού, με τις ανάλογες προσαρμογές/τροποποιήσεις). Σχετικά προγράμματα, όπως (κυρίως) το [*HOPES. Happiness, Optimism, Positivity and Ethos in Schools*](#), αλλά και προτάσεις δραστηριοτήτων από συγγραφείς, όπως ο Θεοδοσάκης (2011), αποτέλεσαν-κατά περίπτωση-πηγές άντλησης πληροφοριών και διαμόρφωσης του υλικού των εργαστηρίων. Τα βιωματικά εργαστήρια προτείνονται/παρουσιάζονται στην «παραδοσιακή» τους μορφή, ενώ, προαιρετικά, προτείνεται η εφαρμογή τους με εκτενέστερη τη χρήση των Τ.Π.Ε. (ψηφιακή εκδοχή).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

- **Θεματική:1.** Ζω καλύτερα – Ευ Ζην
- **Υποθεματική:** Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία
- **Τάξεις:** Ε΄ Δημοτικού
- **Τίτλος:** Παίζουμε και Μαθαίνουμε Παρέα, Πάντα με Βλέμμα Θετικό..!!
- **Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου:**
 - A1.** Δεξιότητες μάθησης 21ου αιώνα (4cs)
 - A2.** Ψηφιακή μάθηση 21ου αιώνα (4cs σε ψηφιακό περιβάλλον)¹
 - A3.** Παραγωγική μάθηση μέσω των τεχνών και της δημιουργικότητας
 - B1.** Δεξιότητες της κοινωνικής ζωής
 - B3.** Δεξιότητες διαμεσολάβησης και κοινωνικής ενσυναίσθησης
- **Σύνδεση με τη Βασική Θεματική:** αυτομέριμνα και ψυχική υγεία

- **Προγράμματα Σπουδών ΔΕΠΣΣ-ΑΠΣ:**

Το πρόγραμμα των βιωματικών εργαστηρίων (Εργαστήρια Δεξιοτήτων 21+), με τίτλο, *Παίζουμε και Μαθαίνουμε Παρέα, Πάντα με Βλέμμα Θετικό..!!* είναι εναρμονισμένο με τα προγράμματα σπουδών για το δημοτικό (ΔΕΠΣΣ-ΑΠΣ):

- Ελληνικής γλώσσας
- Εικαστικών
- Θεάτρου
- Θρησκευτικών
- Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής
- Μουσικής
- Πληροφορικής
- Φυσικής Αγωγής

- **Προετοιμασία υλικού εργαστηρίων:**

- Ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής
- Σύνδεση διαδικτύου
- Βίντεο-προβολέας (προαιρετικά)
- Μπάλα πλαστική

¹. Εφόσον γίνει χρήση των Τ.Π.Ε. με ενεργό συμμετοχή των μαθητών/τριών στην εκπαιδευτική πράξη, όπως προτείνεται στην ψηφιακή εκδοχή των εργαστηρίων.

- Φύλλα χαρτιού A3
- Ένα απλό, μικρό χάρτινο κουτί
- Φύλλα χαρτιού A4
- Μολύβια
- Χρωματιστοί μαρκαδόροι
- Χαρτόνι
- Ψαλίδια

Ψηφιακά Εργαλεία (προαιρετικά)

- Ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής ανά δύο - τρία άτομα (προαιρετικά στην περίπτωση εκτεταμένης αξιοποίησης των Τ.Π.Ε., εφαρμόζοντας μια ψηφιακή προσέγγιση στα βιωματικά εργαστήρια)²

Πλατφόρμες και ψηφιακά εργαλεία (ενδεικτικά)

- E- class:
 - Ομάδες χρηστών (Συζητήσεις, Έγγραφα ομάδας, Wiki, Ομαδικές εργασίες)
 - Ηλεκτρονικό βιβλίο (Δημιουργία ηλεκτρονικού βιβλίου)
 - Ερωτηματολόγια (Δημιουργία και διαχείριση ερωτηματολογίων)
 - Ρουμπρίκες (Εργαλείο περιγραφικής αξιολόγησης)
- E-me:
 - Τοίχος
 - Blog
 - E-me content (Διαδραστική παρουσίαση, Διαδραστικά βίντεο, Διαδραστικά μαθησιακά αντικείμενα κ.ά.)
- BookCreator (Δημιουργία ηλεκτρονικών βιβλίων με κείμενο, εικόνες, βίντεο και ήχο)
- StoryJumper (Δημιουργία ψηφιακής ιστορίας/αφήγησης με εικόνες)
- Animaker (Δημιουργία βίντεο κινουμένων σχεδίων)
- Pixton (Δημιουργία κόμικ)
- Edruzzle (Μετατροπή/διαμόρφωση διαδικτυακών βίντεο, σε μαθησιακό αντικείμενο, με την προσθήκη ηχητικών σχολίων και ερωτήσεων κατανόησης τύπου κουίζ)
- Quizizz (Δημιουργία κουίζ με παιγνιώδη μορφή)
- Tux Paint (Ζωγραφική)
- Crossword Labs (Σταυρόλεξα-Παζλ)
- Poster my wall (Δημιουργία γραφικών/σχεδίων)

² . Βλ. όπου πριν.

- *WebEx* (Διαμοιρασμός, προβολή αρχείων, ασπροπίνακας, δωμάτια συνεργασίας, ψηφοφορίες, δημοσκοπήσεις, Κουίζ)³

Προαπαιτούμενες γνώσεις:

- Για την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε στην εκπαιδευτική πράξη των εργαστηρίων, εφόσον επιλεγεί από τον /την εκπαιδευτικό η/μια ψηφιακή εκδοχή του προγράμματος, θα πρέπει να υπάρχει ένας σχετικά καλός βαθμός εξοικείωσης κυρίως με τις πλατφόρμες ασύγχρονης αλλά και με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων όπως αυτά που προτείνονται (Web.2.0).

Προτάσεις:

- *1^η Πρόταση:* Τα ψηφιακά εργαλεία και οι πλατφόρμες ασύγχρονης εκπαίδευσης προτείνεται να αξιοποιηθούν στο βαθμό που θα κρίνει ο/η εκπαιδευτικός σκόπιμο, προκειμένου να διαμορφωθεί/ούν ψηφιακά, ένα ή και περισσότερα εργαστήρια/α, χωρίς σε καμία περίπτωση να αλλάζουν οι στόχοι και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Τα ψηφιακά εργαλεία που προτείνονται επιτρέπουν/ενισχύουν την ενεργό εμπλοκή των μαθητών/τριών στη μαθησιακή διαδικασία και κατά περίπτωση μπορούν να αντικαταστήσουν ορισμένες από τις δραστηριότητες των εργαστηρίων, στο πλαίσιο πάντα της επιδίωξης των ίδιων μαθησιακών αποτελεσμάτων.
 - Ενδεικτικά, προτείνονται, η *ψηφιακή αφήγηση ιστοριών* (π.χ. με το ψηφιακό εργαλείο *BookCreator*), όπου δίνεται η δυνατότητα έκφρασης μέσω εικόνας βίντεο, ήχου και αφήγησης, τα *ψηφιακά εργαλεία ομαδοσυνεργατικής μάθησης των πλατφορμών e-class και e-me*, προκειμένου να ενισχυθεί, πέραν των άλλων, η επικοινωνία, η συνεργασία και η αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών/τριών μέσα στην ομάδα αλλά και η διαδραστικότητα σε ψηφιακό περιβάλλον (π.χ. *τοίχος, blog, e-me content*, στην e-me και *ομάδες χρηστών* στην e-class). Ακόμη, αξιοποιήσιμα κρίνονται και τα εργαλεία (περιγραφικής) αξιολόγησης των παραπάνω πλατφορμών (π.χ. *ρουμπρίκες* στην e-class).
-
- *2^η Πρόταση:* Προτείνεται η συνεργασία - εφόσον είναι εφικτή σε πρακτικό επίπεδο- ανάμεσα στον εκπαιδευτικό ΠΕ70 και στους εκπαιδευτικούς των ειδικοτήτων στο δημοτικό, τα γνωστικά αντικείμενα των οποίων, άπτονται των περιεχομένων των βιωματικών εργαστηρίων του παρόντος προγράμματος.

³ . Προτείνεται, αξιοποίηση της σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (και ασύγχρονης εξ αποστάσεως) καθώς και ψηφιακών εφαρμογών και εργαλείων (κατά το δυνατόν προσαρμογή των εργαστηρίων) εφόσον συντρέχουν οι σχετικοί λόγοι, όπως στην περίπτωση πανδημίας.

1ο Εργαστήριο: Περιγράψω τον εαυτό μου και γνωρίζομαι καλύτερα με τους άλλους!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα:

Οι μαθητές/τριες στο τέλος του εργαστηρίου, θα πρέπει να μπορούν:

- Να κατανοήσουν και να παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά της ταυτότητάς τους.
- Να μάθουν να αναγνωρίζουν και να καταλαβαίνουν τα στοιχεία της ταυτότητας των άλλων.
- Να αυξήσουν τη συναισθηματική τους επίγνωση.
- Να μάθουν πώς να διαμορφώνουν και να αποδέχονται μια κοινή ταυτότητα.

Δραστηριότητες (ενδεικτικές)

Α. Τι είναι «ταυτότητα»! Εισαγωγή: Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές/τριες πως στόχος του μαθήματος είναι να κατανοήσουν την έννοια της «ταυτότητας» ενός ατόμου. (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων)_2'

Β. Περιγράψω τον εαυτό μου με δυο λέξεις! Τα παιδιά σχηματίζουν έναν κύκλο. Ένας/Μία μαθητής/τρια κρατάει μία μπάλα, παρουσιάζει τον εαυτό της στην ολομέλεια, λέγοντας μόνο δύο λέξεις (επίρρημα και επίθετο ή και οτιδήποτε άλλο, για παράδειγμα, είμαι...σταθερά προσεκτικός) και πετάει την μπάλα σε έναν/μία συμμαθητή/ριά του/της. (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων)_5'

Γ. Μια εικόνα χίλιες λέξεις! Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να οργανωθούν σε μικρές ομάδες (3-4 μαθητών/τριών). Ο εκπαιδευτικός δείχνει ή παρουσιάζει μέσω του προβολέα της τάξης, δύο-τρεις φωτογραφίες με παιδιά με διαφορετικά χαρακτηριστικά (εθνικότητα, θρησκεία, χρώμα κ.λπ). Ζητείται από τους μαθητές/τριες, πέρα από τα προφανή χαρακτηριστικά που βλέπουμε στις φωτογραφίες, να δημιουργήσουν, ανά ομάδα, σε μία κόλλα χαρτί δύο λίστες: μία με τα κοινά χαρακτηριστικά, τις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα που μπορεί να έχουν με τα παιδιά των φωτογραφιών και μία με τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που μπορεί να έχουν (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων)._20' → **Δ. Αναστοχασμός. Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω; _3'**

Ε. Πες το χωρίς λέξεις! Παντομίμα-μη λεκτική επικοινωνία. Τα παιδιά συνεχίζουν σε ομάδες. Ένας/Μία μαθητής/τρια από κάθε ομάδα παίρνει από το «Κουτί της Ταυτότητας» (ένα απλό χάρτινο κουτί) ένα κλειστό χαρτάκι με μία λέξη κλειδί, όπως, *εαυτός, άλλος, συνεργασία, κοινότητα, ομαδική εργασία, κ.λπ.* (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων)_10' → **ΣΤ. Αναστοχασμός. Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω; _5'**

2ο Εργαστήριο : Γράφω και μαθαίνω καλύτερα για μένα και τους άλλους!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες στο τέλος του εργαστηρίου, θα πρέπει να μπορούν:

- Να εκφράζουν, μέσω του γραπτού λόγου, τα συναισθήματά τους
- Να γνωρίζουν καλύτερα τον εαυτό τους
- Να αναπτύσσουν κριτική σκέψη
- Να καλλιεργούν τη δημιουργική τους σκέψη
- Να συνεργάζονται

Δραστηριότητες (ενδεικτικές)

A. Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά πως στόχος του μαθήματος είναι να μάθουν να σκέφτονται, να γνωρίζουν καλύτερα τον εαυτό τους, να εκφράζονται μέσω του γραπτού λόγου, και να συνεργάζονται μεταξύ τους. **_2'**

B. Ζητείται από τα παιδιά να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας-παιχνίδι αυτογνωσίας (βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων) και στη συνέχεια να ζωγραφίσουν σε μια κόλλα χαρτί, μια εικόνα που ταιριάζει στα θετικά τους στοιχεία, όπως για παράδειγμα, ένας ήλιος που λάμπει ή ένας κήπος με λουλούδια ή μια βροχερή μέρα, κ.λπ. **_15'** → **Γ.** Αναστοχασμός. *Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω;* **_3'**

Δ. Ο εαυτός μου και οι άλλοι! Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να οργανωθούν σε μικρές ομάδες (3-4 μαθητών/τριών) και ζητά από τον καθένα/μία να σκεφτεί και να γράψει σε μία κόλλα χαρτί (5) πέντε προτερήματα και (5) πέντε ελαττώματα (σε δύο λίστες) που έχει. Ακολούθως, προτείνει, μέσα στην ομάδα να αναφέρουν τα θετικά και τα αρνητικά τους στοιχεία (όποιος/α επιθυμεί), βλέποντας τις ομοιότητες και τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ τους. Στη συνέχεια, το ίδιο μπορεί να γίνει και σε επίπεδο ολομέλειας της τάξης (βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων). **20'** → **Γ.** Αναστοχασμός. *Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω;* **_5'**

3ο Εργαστήριο: Καταλαβαίνοντας και νιώθοντας τον άλλο!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα:

Οι μαθητές/τριες στο τέλος του εργαστηρίου, θα πρέπει να μπορούν:

- Να καταλάβουν τι βιώνουν οι άνθρωποι που βρίσκονται σε ανάγκη
- Να αυξήσουν την ενσυναίσθησή τους για τις δύσκολες καταστάσεις και τα συναισθήματα των άλλων
- Να μάθουν πώς να είναι πιο αλτρουιστικοί προς τους άλλους/να αναπτύξουν διάθεση για εθελοντισμό

Δραστηριότητες (ενδεικτικές):

Α. Νιώθοντας τον άλλο! Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά πως στόχος του μαθήματος είναι να μάθουν να καταλαβαίνουν κάποιον που βρίσκεται σε δύσκολη θέση, να προσεγγίζουν τα συναισθήματά του και να σκέφτονται πως πραγματικά μπορούν να (τον) βοηθήσουν αλλά και να εκφράζουν αναλόγως και τα δικά τους συναισθήματα. **_7'** (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων)

Β. Η ανάγκη του άλλου θα μπορούσε να είναι και δική μου! Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους μαθητές μια φωτογραφία ενός μαθητή που υποφέρει, και διαβάζει την ιστορία του. Σχετικές ερωτήσεις - απαντήσεις. Ακολουθεί εκτενής Αναστοχασμός. (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων). Συζήτηση **_20'**

Γ. Έλα στη θέση του! Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές να προσπαθήσουν να κόψουν μια ζωγραφιά με το ψαλίδι όχι με το κυρίαρχο χέρι (αυτό που γράφουν) αλλά με το άλλο ή να προσπαθήσουν να διαβάσουν ένα κείμενο σε μία γλώσσα με την οποία δεν έχουν καμία επαφή, για παράδειγμα στα αλβανικά ή στα αραβικά.....(Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων) **_10'** → **Δ. Αναστοχασμός. Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω; _8'** (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων).

Δραστηριότητα για το σπίτι. «Ψήφισμα της Τάξης για τους Ανθρώπους που Βρίσκονται σε Ανάγκη». Στο πλαίσιο της λειτουργίας της τάξης ως μαθητικής κοινότητας, κάθε παιδί αναλαμβάνει το ρόλο του «εισηγητή» και θα πρέπει να δημιουργήσει στο σπίτι ένα σχετικό (μικρό) κείμενο για το πως πρέπει να φερόμαστε στους ανθρώπους που έχουν ανάγκη και έπειτα να το παρουσιάσει προς διαβούλευση στην τάξη σε επόμενο εργαστήριο (4^ο Εργαστήριο). Η ολομέλεια με δημοκρατικές διαδικασίες θα αποφασίσει ποια από τα στοιχεία των επιμέρους εισηγήσεων θα συμπεριληφθούν στην τελική μορφή του κειμένου του ψηφίσματος το οποίο θα αναρτηθεί σε εμφανή θέση στην τάξη.

4ο Εργαστήριο: *Μια θετική ιστορία για τον άλλο!*

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα:

Οι μαθητές/τριες στο τέλος του εργαστηρίου, θα πρέπει να μπορούν:

- Να κατανοήσουν πόσο σημαντικό είναι να βοηθούν όποιον έχει ανάγκη
- Να μπορούν να εκφράσουν τα συναισθήματά τους σχετικά με τον άλλο με καλλιτεχνικό - δημιουργικό τρόπο

Δραστηριότητες (ενδεικτικές)

A. *Εκφράζομαι θετικά για τον άλλο!* Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά πως στόχος του μαθήματος είναι να μάθουν να εκφράζουν τα συναισθήματά τους με τρόπο δημιουργικό και καλλιτεχνικό, με βάση την κατανόηση της θέσης και των συναισθημάτων του άλλου. *Πως μπορεί να νιώθει ο άλλος; Μπορώ να τον βοηθήσω;_2'*

B. *«Ψήφισμα της Τάξης για τους Ανθρώπους που Βρίσκονται σε Ανάγκη».* Δημιουργία, με συνεργατικό-δημοκρατικό τρόπο του τελικού κειμένου του ψηφίσματος. (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων). Συζήτηση. Γόνιμος διάλογος. *Τι αποφασίσαμε να κάνουμε όταν βλέπουμε ότι κάποιος βρίσκεται σε ανάγκη;_15'*

Γ. *Μια ιστορία με χαρούμενο τέλος!* Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να οργανωθούν σε μικρές ομάδες (3-4 μαθητών/τριών) και τους προτείνει να ζωγραφίσουν μια ιστορία με εικόνες και διαλόγους σε μία μεγάλη λευκή κόλλα Α3, με βασικούς ήρωες παιδιά που βρίσκονται σε ανάγκη, η οποία θα έχει χαρούμενο και αισιόδοξο τέλος! (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων). *_25' → Δ. Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω; Αναστοχασμός._3'*

Δραστηριότητα για το σπίτι. (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων)

5ο Εργαστήριο: *Επικοινωνία, Έκφραση και Συνεργασία!*

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα:

Οι μαθητές/τριες στο τέλος του εργαστηρίου, θα πρέπει να μπορούν:

- Επικοινωνούν και να συνεργάζονται καλύτερα
- Να εκφράζουν και να περιγράφουν τα συναισθήματά τους
- Να καλλιεργούν την ελπίδα και την αισιοδοξία τους
- Να ανακαλύπτουν τη θετική πλευρά μιας δύσκολης κατάστασης
- Να εκφράζονται με τρόπο δημιουργικό - καλλιτεχνικό

Δραστηριότητες (ενδεικτικές)

Α. Κοιτώντας τη θετική πλευρά! Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά πως στόχος του μαθήματος είναι να μάθουν να επικοινωνούν με διάφορους τρόπους (λεκτικός, μη λεκτικός, καλλιτεχνικός κ.λπ.), να εκφράζουν τα συναισθήματά τους, να μπορούν έρθουν στη θέση του άλλου και να ανακαλύπτουν τη θετική πλευρά μιας δύσκολης κατάστασης (εφόσον υπάρχει). *Πως νιώθω; Πως μπορεί να νιώθει ο άλλος; Μπορεί να υπάρχει και μια θετική πλευρά σε μια δύσκολη κατάσταση; _2'*

Β. Ανακαλύπτοντας/Αναζητώντας τη θετική διάσταση! Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να οργανωθούν σε μικρές ομάδες (3-4 μαθητών/τριών). Γράφει στον πίνακα ή παρουσιάζει σε εικόνες ή βίντεο, γεγονότα ή καταστάσεις που μπορούν να θεωρηθούν δυσάρεστα/ες, όπως για παράδειγμα, ένα κρυολόγημα ή μια μετακόμιση σε άλλη πόλη, ή ήττα σε ένα παιχνίδι ή αγώνα, κ.λπ. Μπορεί να ζητηθεί και από τα παιδιά να αναφέρουν κάποιες καταστάσεις που θεωρούν δυσάρεστες. Κάθε ομάδα θα πρέπει να προσπαθήσει να ανακαλύψει, αν υπάρχει θετική πλευρά στη δύσκολη κατάσταση. Παρουσιάζονται όλες οι προτάσεις. Στο τέλος ψηφίζεται από την ολομέλεια και επιβραβεύεται με χειροκρότημα η καλύτερη. *_10' → Γ. Αναστοχασμός. Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω; _3'*

Δ. Προσεγγίζοντας με αισιοδοξία ό,τι συμβαίνει! Δίνεται στους μαθητές/τριες ένα σενάριο μιας δύσκολης κατάστασης για μετατροπή σε θεατρικό/δραματοποίηση, όπως για παράδειγμα (ενδεικτικά) *Ο Πέτρος είναι μαθητής της Ε' τάξης. Η οικογένειά του αναγκάζεται να μετακομίσει σε άλλη πόλη εξαιτίας της δουλειάς του πατέρα του. Η Μαρία, η μεγαλύτερη αδελφή του που πηγαίνει στην Α' Γυμνασίου, είναι φανερά πιο αισιόδοξη από τον Πέτρο και προσπαθεί να μετριάσει τις ανησυχίες του.* Κάθε ομάδα καλείται να ετοιμάσει το θεατρικό της, όπου θα εκφράσει τα συναισθήματα των ηρώων. Παρουσίαση των θεατρικών των ομάδων στην ολομέλεια. Αναδεικνύεται η αισιόδοξη πλευρά της ιστορίας(Βλ. *Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων*) *_25' → Ε. Αναστοχασμός. Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω; _5'*

6ο Εργαστήριο: Σκέφτομαι θετικά, Εκφράζομαι και Συνεργάζομαι!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες στο τέλος του εργαστηρίου, θα πρέπει να μπορούν:

- Επικοινωνούν και να συνεργάζονται καλύτερα
- Να εκφράζουν και να διαχειρίζονται τα συναισθήματά τους
- Να καλλιεργούν την ελπίδα και την αισιοδοξία τους
- Να αναπτύξουν υπευθυνότητα
- Να σκέφτονται κριτικά

Δραστηριότητες (ενδεικτικές)

Α. Επικοινωνώ, Σκέφτομαι, Συνεργάζομαι! Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά πως στόχος του μαθήματος είναι να μάθουν να σκέφτονται κριτικά, να επικοινωνούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους, καθώς και να βλέπουν τη θετική διάσταση των καταστάσεων **_2'**

Β. Ένας θετικός διάλογος! Ο/Η εκπαιδευτικός σε σύνδεση με τη δραστηριότητα **Β.** του προηγούμενου εργαστηρίου παρουσιάζει ένα θέμα της επικαιρότητας ή ένα ενδοσχολικό γεγονός, προκειμένου να ξεκινήσει ένας διάλογος μεταξύ των μαθητών/τριών. Οι μαθητές/τριες εκφράζουν τις σκέψεις, τις απόψεις και τα συναισθήματά τους γύρω από το θέμα. Δίνεται έμφαση στη θετική διάσταση των καταστάσεων. Ακόμη, διερευνώνται εναλλακτικές λύσεις και υποθετικά σενάρια τα οποία θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε θετική έκβαση. Ο εκπαιδευτικός λειτουργεί ως «ενεργητικός ακροατής». Σε κάθε περίπτωση οι μαθητές/τριες παρακινούνται να σκέφτονται κριτικά και να αξιολογούν τις πληροφορίες που παρουσιάζονται. Επισημαίνονται τα θετικά στοιχεία που υπάρχουν ή δημιουργούνται μετά από ένα γεγονός. Συγγραφή σε ομάδες των 3-4 μαθητών/τριών (μικροί δημοσιογράφοι) ενός σύντομου άρθρου με αφορμή το γεγονός που παρουσιάστηκε, με εναλλακτική αίσια/θετική τελική έκβαση ή εστιάζοντας σε αυτή (αίσια έκβαση)-εφόσον υπήρχε (Βλ. Περιγραφή εργασιών και δράσεων) **_20'** → **Γ. Αναστοχασμός. Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω;_3'**

Δ. Το λέω χωρίς λέξεις! Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να οργανωθούν σε μικρές ομάδες (3-4 μαθητών/τριών). Με βάση το διάλογο που προηγήθηκε, κάθε ομάδα επιλέγει μία σχετική (με το θέμα του προηγούμενου διαλόγου) λέξη κλειδί και έναν εκπρόσωπο που θα την παρουσιάσει με μη λεκτικό τρόπο, με κινήσεις του σώματος και εκφράσεις του προσώπου (παντομίμα) στην ολομέλεια. Οι μαθητές/τριες προσπαθούν να βρουν τη λέξη. Προτείνονται θετικές λέξεις και έννοιες (χαρά, αισιοδοξία, ευγνωμοσύνη, κ.λπ.). (Βλ. Περιγραφή εργασιών και δράσεων). **_15'** → **Ε. Αναστοχασμός. Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω;_5'**

7ο Εργαστήριο: Αξιολόγηση. Αναστοχασμός. Βελτιώνομαι και προχωρώ!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες στο τέλος του εργαστηρίου, θα πρέπει να μπορούν:

- Να προβληματίζονται/σκέφτονται σχετικά με την ποιότητα της εργασίας τους
- Να κρίνουν αν οι επιδιωκόμενοι στόχοι έχουν επιτευχθεί
- Να επανεξετάζουν, αν χρειάζεται, θέματα που αφορούν τα περιεχόμενα των εργαστηρίων

Δραστηριότητες (Ενδεικτικές)

Περιγραφική Αξιολόγηση

- **Αυτο-αξιολόγηση:** Δίνεται σε κάθε μαθητή/τρια, για συμπλήρωση, η ρουμπρίκα αυτό-αξιολόγησης (Βλ. Φύλλα περιγραφικής αξιολόγησης) **_5'**
- **Ετερο-αξιολόγηση:** Με τα ίδια κριτήρια της ρουμπρίκας αυτο - αξιολόγησης (Βλ. Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης), μπορεί να δημιουργηθεί ρουμπρίκα ετεροαξιολόγησης και να συμπληρωθεί από τους/τις μαθητές, σε ζεύγη, όπου ο/η ένας/μία αξιολογεί τον άλλο/η (Βλ. Φύλλα περιγραφικής ετερο-αξιολόγησης). **_5'**
- **Ατομικός φάκελος/Portfolio:** Οι μαθητές/τριες συμπληρώνουν τον ατομικό τους φάκελο με προτεινόμενες δραστηριότητες - υλικό (Βλ. Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση) των εργαστηρίων του προγράμματος. Ακόμη μπορούν να συμπεριλάβουν και σχετικό έντυπο-πίνακα παρουσίασης του/της μαθητή/τριας (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων). **_10'**
- **Αυτο-αξιολόγηση Ψηφιακής Ικανότητας. DigCompEdu.**⁴(Βλ. Παραρτήματα) **_10'**
- **Παρατήρηση - Καταγραφή:** (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων)
- **Συζήτηση:** (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων). **_15'**

⁴. Εφόσον γίνει χρήση των Τ.Π.Ε. με ενεργό συμμετοχή των μαθητών/τριών στην εκπαιδευτική πράξη, όπως προτείνεται στην ψηφιακή εκδοχή των εργαστηρίων.

Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων - Υποδειγματικό Υλικό

1ο Εργαστήριο:

- **A.** Ο/Η εκπαιδευτικός, αναφέρει στους/στις μαθητές /τριες με απλά λόγια πως ταυτότητα είναι η (εσωτερική) εικόνα που έχουμε για τα προσωπικά χαρακτηριστικά, τις προτιμήσεις και τις σκέψεις ενός ατόμου. *Τί είναι ταυτότητα;*
- **B.** Αυτός/ή που πιάνει την μπάλα, παρουσιάζει με τον ίδιο τρόπο τον εαυτό του/της. Τα παιδιά με ευχάριστο τρόπο επικοινωνούν, παρουσιάζουν την «ταυτότητά» τους και αναγνωρίζουν κοινά αλλά και διαφορετικά χαρακτηριστικά που μπορεί να έχουν με άλλους/ές μαθητές/τριες. *Μπορούμε και πως να αναγνωρίσουμε τα χαρακτηριστικά της ταυτότητάς μας; Της ταυτότητας των άλλων;*
- **Γ.** *Εμείς και τα παιδιά στη φωτογραφία μας αρέσει το παιχνίδι....αγαπάμε τους γονείς μας και μας αγαπούν....είμαστε άνθρωποι.... νιώθουμε....χαιρόμαστε... λυπόμαστε.... κ.λπ.....Εμείς σε σχέση με τα παιδιά στη φωτογραφία.....δε ζούμε στο ίδιο μέρος...δεν πηγαίνουμε στο ίδιο σχολείο....δε μιλάμε την ίδια γλώσσα ...κ.λπ.* Κάθε ομάδα παρουσιάζει τις λίστες της στην ολομέλεια. Ζητείται από τα παιδιά να επανεξετάσουν τις λίστες τους με τα κοινά χαρακτηριστικά, και να σκεφτούν πόσο σημαντικά είναι σε σχέση με τα διαφορετικά χαρακτηριστικά; *Πόσο μοιάζουν οι ανάγκες, τα συναισθήματα, οι επιθυμίες μας; Μπορώ, έχοντας (τόσα) κοινά στοιχεία, να συναντηθώ, να παίξω, να μάθω, να χαρώ με κάποιον που φαίνεται να μη μοιάζω; Ισχύει κάτι ανάλογο (μπορώ να παίξω, να μάθω, να χαρώ μαζί τους) και για ανθρώπους με τους οποίους έχω ίδια χαρακτηριστικά (εθνικότητα, θρησκεία κ.λπ) αλλά με «χωρίζουν» οι προτιμήσεις σε αθλητικές ομάδες, αγαπημένους καλλιτέχνες κ.λπ.*
- **Δ.** *Τι μάθατε για τον εαυτό σας μέσα από αυτή τη δραστηριότητα; Τι μάθατε για τους/τις άλλου/ες; Πως μπορείτε κάποια από αυτά να τα αξιοποιήσετε/εφαρμόσετε στην καθημερινότητά σας;*
- **Ε.** Πρέπει ως ομάδα να περιγράψουν μόνο με κινήσεις και εκφράσεις (παντομίμα-μη λεκτική επικοινωνία) τη λέξη κλειδί στην ολομέλεια. Οι άλλες ομάδες προσπαθούν να βρουν την απάντηση. Στη συνέχεια οι ομάδες αλλάζουν ρόλους.

2^ο Εργαστήριο

- Β. Παιχνίδι Αυτογνωσίας

1. Σκέψου και γράψε το αγαπημένο σου ζώο ή ένα ζώο που θαυμάζεις:

2. Τώρα γράψε (4) τέσσερις λόγους που σε έκαναν να το διαλέξεις:

Διάλεξα.....επειδή είναι:

.....
.....
.....
.....

3. Τώρα σκέψου (4) τέσσερα επίθετα που ταιριάζουν στον εαυτό σου:

.....
.....
.....
.....

4. Τι παρατηρείς όταν συγκρίνεις τις επιλογές σου ανάμεσα σε 2 και 3;

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Τώρα γράψε κάποιο από τα γνωρίσματα που θα ήθελες να έχεις τώρα ή στο μέλλον:

.....
.....
.....
.....

Δ.

Τα θετικά μου

Τα αρνητικά μου

Πηγή: Θεοδοσιάκης (2011)

3ο Εργαστήριο:

- **A.** Τι σημαίνει βρισκομαι σε ανάγκη/δύσκολη θέση; Πως μπορεί να νιώθει κάποιος όταν είναι σε μια τέτοια κατάσταση; Χρειάζεται βοήθεια;
- **B.** Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει την παρακάτω εικόνα και διαβάζει την ιστορία στην επόμενη σελίδα. Μετά τα παιδιά γράφουν σε μία κόλλα χαρτί πως ένιωσαν, αν θεωρούν πως μπορούν να κάνουν κάτι για να βοηθήσουν.

Σύριος πρόσφυγας, Yasser, 15 χρονών:

«Όταν ξεκίνησαν τα προβλήματα στη Δαμασκό, η γειτονιά μας ήταν από τις πρώτες που ήλθαν αντιμέτωπες με τον πόλεμο. Μια νύχτα, κατά τη διάρκεια μιας διαμαρτυρίας, οι βόμβες σκότωσαν 400 άτομα. Έως τις έξι το πρωί όλος ο δρόμος είχε αδειάσει και έτσι εγκαταλείψαμε το σπίτι μας ερειπωμένο αφού είχε χτυπηθεί από μια έκρηξη. Αρχικά βρήκαμε καταφύγιο στην επαρχία Quneitra. Αλλά, αν και βρισκόμασταν μακριά από τις συμπλοκές, δεν μπορούσα πλέον να πηγαίνω σχολείο. Έφυγα για το Λίβανο με μόλις 180 δολάρια στην τσέπη μου και από εκεί στην Κωνσταντινούπολη.

Αυτές οι πρώτες εβδομάδες ήταν πολύ δύσκολες και μοναχικές. Στην Τουρκία, συνάντησα πέντε από τους φίλους μου και ξεκίνησα να δουλεύω σε ένα εργοστάσιο κατασκευής χάρτινων κουτιών. Είχα για να φάω, αλλά τίποτα περισσότερο. Εργαζόμουν πάνω από δώδεκα ώρες κάθε μέρα. Έτσι, και οι έξι αποφασίσαμε ότι πρέπει να ζητήσουμε άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεν είχαμε καθόλου χρήματα, έτσι προσπαθήσαμε μόνοι μας χωρίς τη μεσολάβηση διακινητή. Στη Βουλγαρία μεταφερθήκαμε σε ένα ερειπωμένο κτίριο μόνο για άνδρες στον καταυλισμό Harmanli. Ήταν φρικτά. Δεν υπήρχαν κατάλληλα μπάνια ή ντους, οι άνθρωποι ζεσταίνονταν με φωτιές και η τροφή ήταν πολύ λίγη. Μέρα με τη μέρα τα πράγματα καλυτέρευαν και τώρα πια ζούμε αξιοπρεπώς. Μετά τις πρώτες εβδομάδες οι έξι από εμάς φτιάξαμε μια εθελοντική ομάδα για να προσφέρουμε βοήθεια μέσα στον καταυλισμό. Σύντομα, ξεκινήσαμε ένα ημερήσιο σχολείο για τα παιδιά του καταυλισμού, ώστε όλοι να έχουμε κάτι να κάνουμε. Εάν σταματήσει ο πόλεμος, θα επιστρέψω αμέσως στη Συρία. Αλλά βλέπω ότι δεν πρόκειται να σταματήσει. Πιστεύω ότι δεν θα τελειώσει ούτε σε δέκα χρόνια.»

- Τι έμαθα; Πως αισθάνθηκα; Τι μπορώ να εφαρμόσω;
- Πώς πιστεύετε ότι αισθάνεται αυτός ο μαθητής;
- Ποιες είναι οι ομοιότητες του με εσάς
- Πώς νιώθετε αναφορικά με την ιστορία αυτή;
- Πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να κάνετε κάτι για να βοηθήσετε;
- Τι θα μπορούσατε να κάνετε για να βοηθήσετε μαθητές/τριες σαν κι αυτό που υποφέρουν;

Πηγή. [HOPEs. Happiness, Optimism, Positivity and Ethos in Schools](http://www.hopestraining.eu/). Student Handbook. Ανακτήθηκε στις 27-5-2021, από: <http://www.hopestraining.eu/>

- **Γ.** Πως ένιωσες; Τι δυσκολίες αντιμετώπισες; Τι θα ήθελες να συμβαίνει όταν βρίσκεσαι σε τέτοια θέση; Οι μαθητές/τριες ερωτώνται και αναφέρουν τα διαφορετικά είδη αναγκών και δυσκολιών που μπορεί να αντιμετωπίσει κάποιος/ά. Ο καθένας μπορεί να βρεθεί σε ανάγκη και σε δύσκολη θέση
- **Δ.** Τι σημαίνει ότι κάποιος βρίσκεται σε ανάγκη; Πως μπορεί να νιώθει; Τι μπορώ να κάνω για να βοηθήσω; Γνωρίζετε περιπτώσεις/πράξεις ανθρώπων που βοήθησαν κάποιον/α που βρισκόταν σε ανάγκη; Αναφέρετε μερικές. Συζήτηση.

4ο Εργαστήριο:

- **Β.** Τα παιδιά παρουσιάζουν στην ολομέλεια τα κείμενα που έχουν γράψει στο σπίτι(Βλ. Δραστηριότητα στο σπίτι, 3^ο εργαστήριο). Με δημοκρατικές διαδικασίες γίνεται σύνθεση των κειμένων και καταλήγει η ολομέλεια σε ένα τελικό κείμενο, το οποίο και αναρτάται σε εμφανές σημείο μέσα στην τάξη. Άρθρο

1ο: Οι μαθητές/τριες της Ε΄ τάξης όταν αντιληφθούν ότι κάποιος βρίσκεται σε ανάγκη θα....

Άρθρο 2° :.....

Άρθρο 3°:.....

- Γ. Τα παιδιά μπορούν να μεταφέρουν στο χαρτί μια σχετική ιστορία που έχουν ακούσει πρόσφατα ή να δημιουργήσουν μια ιστορία με αφόρμηση ένα γεγονός της επικαιρότητας. Η εικονογραφημένη ιστορία αναρτάται στον τοίχο της τάξης σε εμφανές σημείο. *Τι συμβαίνει στον άλλο; Πως νιώθει; Τι κάνουμε εμείς γι' αυτό; Πως μπορούμε να βοηθήσουμε; Πως νιώθουμε; Όταν υπάρχει κατανόηση της ανάγκης του άλλου και παροχή ανάλογης βοήθειας, μπορεί να υπάρχει χαρούμενο και αισιόδοξο τέλος!*
- Δραστηριότητα για το σπίτι. Ζητείται από τα παιδιά να γράψουν ένα γράμμα, για να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, σε μακρινούς άλλους, συγγενείς ή πρόσωπα που δεν θα έχουν την ευκαιρία να δουν ξανά (τουλάχιστον σύντομα), όπως για παράδειγμα, *συμμαθητές ή συγγενείς που έφυγαν σε χώρες του εξωτερικού ή ακόμη και στον εαυτό τους...* Επίσης, τους δίνεται η δυνατότητα να απευθυνθούν σε φανταστικά πρόσωπα, ήρωες ή διάσημα πρόσωπα (για παράδειγμα από το χώρο του αθλητισμού ή των τεχνών).

5° Εργαστήριο:

- Δ. Δραματικά στοιχεία: *δράση, χρόνος, χώρος, πρόσωπα, διάλογοι.*

6° Εργαστήριο:

- Β. Ενδεικτικά, έναυσμα για διάλογο μπορεί να αποτελέσει μια βράβευση του σχολείου ή της τάξης, η διαφωνία/σύγκρουση μεταξύ δύο ατόμων, καταστάσεις κρίσης (υγειονομικής, οικονομικής κ.λπ.), φυσικά φαινόμενα, σημαντικές επιτυχίες αθλητών ή ομάδων, κ.λπ. Τα παιδιά καλούνται να λειτουργήσουν ως «μικροί δημοσιογράφοι» και να γράψουν ένα σύντομο άρθρο για την εφημερίδα της τάξης ή του σχολείου, το οποίο (άρθρο) στη συνέχεια μπορεί να αναρτηθεί (έντυπη μορφή) είτε στον τοίχο της τάξης ή ακόμη και στο ιστολόγιο του σχολείου(ψηφιακή μορφή).

7ο Εργαστήριο:

- **Ατομικός φάκελος.** Μπορεί να δημιουργηθεί και σχετικό έντυπο/πίνακας που θα περιλαμβάνει τα παρακάτω(ενδεικτικά):
 - Παρουσίαση του μαθητή/τριας και των ενδιαφερόντων του
 - Τοποθέτηση πάνω σε διάφορες όψεις του προγράμματος, όπως:

Ο σημαντικότερος στόχος του προγράμματος δεξιοτήτων ήταν.....

Οι δημιουργίες μου ή και της ομάδας μου κατά τη διάρκεια του προγράμματος....

Με ποιες δεξιότητες ασχολήθηκα....

Τι έμαθα....Τι μου έκανε εντύπωση.... Τι θα άλλαζα στο πρόγραμμα....
Μου άρεσε στο πρόγραμμα..... **1.** Πολύ λίγο, **2.** Λίγο, **3.** Αρκετά, **4.** Πολύ, **5.** Παρά πολύ

Συνεργάστηκα καλά στο πρόγραμμα με την ομάδα μου....**1.** Πολύ λίγο, **2.** Λίγο, **3.** Αρκετά, **4.** Πολύ, **5.** Παρά πολύ

Ένωσα δημιουργικά όταν.....

- **Παρατήρηση - Καταγραφή:** Προτείνεται ο εκπαιδευτικός να παρατηρήσει και να καταγράψει τη διαδικασία της μάθησης και τον τρόπο με τον οποίο συντελείται στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο.
 - Ποια είναι η αλληλεπίδραση του μαθητή με την ομάδα.
 - Ποια είναι η αλληλεπίδραση του μαθητή με το περιεχόμενο της μάθησης.
 - Τι έχει μάθει κάθε μαθητής.
 - Πώς το έχει μάθει.
 - Τι τον κινητοποιεί.
- Στη **Συζήτηση**, Ο/Η εκπαιδευτικός ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες να:
 - Επεξηγήσουν
 - Διευκρινίσουν
 - Προβλέψουν
 - Διατυπώσουν υποθέσεις
 - Αναλύσουν
 - Αξιολογήσουν
 - Αναστοχαστούν πάνω στη μάθησή τους
 - Αναστοχαστούν πάνω στην υλοποίηση του προγράμματος
 - Συνδέσουν κάποιο/α από τα περιεχόμενα/α των εργαστηρίων με προσωπικές εμπειρίες, συναισθήματα, αξίες, απόψεις και συμπεριφορές.

Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης δεξιοτήτων (Ενδεικτικά)

Βάλε **X** στην απάντηση (στο κουτάκι) που θέλεις...!

Πρόγραμμα Εργαστήρια Δεξιοτήτων 21+	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ
<p><i>Παίζουμε και Μαθαίνουμε Παρέα, Πάντα με Βλέμμα Θετικό..!!</i></p> <p>ΚΡΙΤΗΡΙΑ</p>				
<ul style="list-style-type: none"> Κατάλαβα τι είναι η «ταυτότητα» και μπορώ να το περιγράψω 				
<ul style="list-style-type: none"> Μπορώ να εξηγήσω σε συμμαθητές και φίλους γιατί είναι σημαντικό να ερχόμαστε στη «θέση» κάποιου που βρίσκεται σε ανάγκη 				
<ul style="list-style-type: none"> Κατάλαβα γιατί αξίζει να βοηθούμε αυτούς που βρίσκονται σε ανάγκη 				
<ul style="list-style-type: none"> Μπορώ να εξηγήσω σε τρίτους γιατί πρέπει να αναζητούμε να ανακαλύψουμε τη θετική πλευρά των καταστάσεων 				
<ul style="list-style-type: none"> Έχω καλές ιδέες για την εξεύρεση λύσης σε μια δύσκολη κατάσταση 				
<ul style="list-style-type: none"> Συμφωνώ πως όλοι πρέπει να είμαστε υπεύθυνοι και να συνεργαζόμαστε μεταξύ μας 				
<ul style="list-style-type: none"> Έχω καλές σχέσεις με τους συμμαθητές μου στην ομάδα. 				
<ul style="list-style-type: none"> Συμβάλλω στην ομαδική εργασία στο βαθμό που μου αναλογεί ή και περισσότερο. 				
<ul style="list-style-type: none"> Ενθαρρύνω συχνά την υπόλοιπη ομάδα να ολοκληρώσουμε το έργο που αναλάβαμε. 				

Φύλλα περιγραφικής ετερο - αξιολόγησης δεξιοτήτων

- Οι μαθητές/τριες σε ζεύγη εναλλάσσονται στις θέσεις αξιολογητή - αξιολογούμενου

Πρόγραμμα Εργαστήρια Δεξιοτήτων 21+	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ
<p><i>Παίζουμε και Μαθαίνουμε Παρέα, Πάντα με Βλέμμα Θετικό..!!</i></p> <p>ΚΡΙΤΗΡΙΑ</p>				
<ul style="list-style-type: none"> • Ο/Η.....κατάλαβε τι είναι η «ταυτότητα» και μπορεί να το περιγράψει 				
<ul style="list-style-type: none"> • Ο/Η.....μπορεί να εξηγήσει σε συμμαθητές και φίλους γιατί είναι σημαντικό να ερχόμαστε στη «θέση» κάποιου που βρίσκεται σε ανάγκη 				
<ul style="list-style-type: none"> • Ο/Η.....κατάλαβε γιατί αξίζει να βοηθήσουμε αυτούς που βρίσκονται σε ανάγκη 				
<ul style="list-style-type: none"> • Ο/Η.....μπορεί να εξηγήσει σε τρίτους γιατί πρέπει να αναζητούμε να ανακαλύψουμε τη θετική πλευρά των καταστάσεων 				
<ul style="list-style-type: none"> • Ο/Η.....έχει καλές ιδέες για την εξεύρεση λύσης σε μια δύσκολη κατάσταση 				
<ul style="list-style-type: none"> • Ο/Η.....συμφωνεί πως όλοι πρέπει να είμαστε υπεύθυνοι και να συνεργαζόμαστε μεταξύ μας 				
<ul style="list-style-type: none"> • Ο/Η.....έχει καλές σχέσεις με τους συμμαθητές του στην ομάδα. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Ο/Η.....συμβάλλει στην ομαδική εργασία στο βαθμό που του αναλογεί ή και περισσότερο. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Ο/Η.....ενθαρρύνει συχνά την υπόλοιπη ομάδα να ολοκληρώσει το έργο που ανάλαβε. 				

Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

- Βλέπε: 7^ο Εργαστήριο και Φύλλα περιγραφικής αυτο - αξιολόγησης δεξιοτήτων, Φύλλα περιγραφικής ετερο - αξιολόγησης δεξιοτήτων και στο Παράρτημα.
- Για τον ατομικό φάκελο (Portfolio) του μαθητή/τριας, προτείνονται:
 - 1^ο Εργαστήριο: Δραστηριότητα Γ (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων)
 - 2^ο Εργαστήριο: Δραστηριότητες Β, Δ (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων)
 - 3^ο Εργαστήριο: Δραστηριότητα Β (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων)
 - 4^ο Εργαστήριο: Δραστηριότητες Β, Γ και Δραστηριότητα για το σπίτι (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων)
 - 6^ο Εργαστήριο: Δραστηριότητα Β (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων)
 - 7^ο Εργαστήριο:
 - Φύλλα περιγραφικής αυτο - αξιολόγησης, (Βλ. Φύλλα περιγραφικής αυτο - αξιολόγησης)
 - Φύλλα περιγραφικής ετερο-αξιολόγησης (Βλ. Φύλλα περιγραφικής ετερο - αξιολόγησης)
 - Έντυπο/πίνακας παρουσίασης του/της μαθητή/τριας (Βλ. Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων)
 - Περιγραφική αυτο - αξιολόγηση ψηφιακής ικανότητας(Βλ. Παράρτημα).⁵
- Σημείωση:
 - Στον ατομικό φάκελο συμπεριλαμβάνεται από τους/τις μαθητές/τριες το παραχθέν υλικό της (προτεινόμενης) δραστηριότητας
 - Όπου πρόκειται για ομαδική δραστηριότητα και δημιουργία (υλικό), μπορεί να συμπεριληφθεί αντίγραφο (φωτοτυπία ή φωτογραφία).

⁵. Βλ. όπου πρην.

Επιπλέον Εκπαιδευτικό Υλικό/Συνδέσεις

- Ψυχική Υγεία: [Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Εργαστήρια Δεξιότητων 21+, Ζω καλύτερα – Ευ Ζην](#)
- Ζω καλύτερα - Ευ Ζην. Ψυχική Υγεία. Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Πλατφόρμα Εργαστήρια Δεξιότητων 21+: [Moodle ΙΕΠ](#)
- Συναισθήματα: [Αναγνωρίζω τα συναισθήματα!-Φωτόδεντρο](#)
- Μαθησιακά αντικείμενα: <http://photodentro.edu.gr/lor/>
- Εγχειρίδιο εκπαιδευτή (e-class): <https://docs.openeclass.org/el/teacher>
- Βίντεο e-class: <https://www.youtube.com/c/openeclasslms/videos>
- Οδηγίες e-me: <https://auth.e-me.edu.gr/?eme=https://e-me.edu.gr/&cause=no-token&eat=f5edb88a325dd184e130e0d3142727b6>
- Βίντεο e-me: <https://www.youtube.com/channel/UC5KMcu8JVA1cijXEK8P4elg>
- Δημιουργία ηλεκτρονικού βιβλίου: <https://edtech.gr/book-creator/>
- Δημιουργία βιντεομαθήματος: <https://edtech.gr/edpuzzle-new/>
- Δημιουργία κουίζ αξιολόγησης: <https://edtech.gr/quizizz-greek/>
- Δημιουργία βίντεο κινουμένων σχεδίων: <https://www.animaker.com/>
- Δημιουργία κόμικ: <https://edtech.gr/pixton/>

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

- Τμήματα και εργαστήρια σχολών Ψυχολογίας, Παιδαγωγικών ή (και) Θεατρικών σπουδών, αλλά και Μουσικής, Πληροφορικής και Φυσικής Αγωγής ανά την Ελλάδα.
- Συνεργασίες με εξωσχολικούς φορείς (π.χ. φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, εθελοντικές οργανώσεις κ.λπ.)
- Συνεργασίες μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών ειδικοτήτων του σχολείου ή και άλλων σχολείων, με σκοπό, εκτός των άλλων την οργάνωση και υλοποίηση εκδηλώσεων διάχυσης του προγράμματος

Προτεινόμενες εκδηλώσεις διάχυσης

- Δημιουργία και προβολή σχετικής παρουσίασης σε ολόκληρη τη σχολική κοινότητα
- Δημιουργία ταινίας μικρού μήκους ή *animation story* και ανάρτηση στην ιστοσελίδα του σχολείου (δυνατότητα συμμετοχής και σε διαγωνισμούς)
- Οργάνωση έκθεσης με τις/τα δημιουργίες/καλλιτεχνήματα των μαθητών/τριών

- Κοινές εκπαιδευτικές/επιστημονικές πρωτοβουλίες και συναντήσεις εκπαιδευτικών -γονέων-μαθητών στο χώρο του σχολείου ή εκτός
- Υλοποίηση εκδηλώσεων, οργάνωση ομιλιών, διαλέξεων και άλλες εκπαιδευτικές και επικοινωνιακές πρωτοβουλίες
- Αναρτήσεις στην ιστοσελίδα ή στο ιστολόγιο του σχολείου
- Έκδοση σχολικού περιοδικού ή εφημερίδας με σχετικά άρθρα

Σημειώσεις

- Κρίνεται σκόπιμο κατά τη διάρκεια υλοποίησης να υπάρξει πρόνοια/μέριμνα/προσαρμογή από την πλευρά του/της εκπαιδευτικού για την προστασία όλων των μαθητών/τριών συμπεριλαμβανομένων, των πολιτισμικά διαφορετών, των εχόντων οποιασδήποτε μορφής δυσκολία (μαθησιακή, κινητική κ.λπ.), καθώς συχνά, εκτός των άλλων- κατά την έκφραση συναισθημάτων - μπορεί να ειπωθούν πράγματα για πρόσωπα και καταστάσεις (οικογενειακές, προσωπικές κ.λπ.), φέρνοντας κάποιον σε δύσκολη θέση (αδυναμίας). Ο/Η εκπαιδευτικός, σεβόμενος/η πάντα την ελευθερία έκφρασης των μαθητών/τριών, έχοντας ρόλο κυρίως συντονιστικό, φροντίζει μάλλον να προλαμβάνει παρά να θεραπεύει τέτοιες καταστάσεις.
- Ακόμη, καλό θα ήταν στο τέλος κάθε εργαστηρίου να υπάρχει πάντα μια σύντομη δραστηριότητα που θα αποφορτίσει τους/τις μαθητές/τριες, όπως για παράδειγμα χαλαρωτική μουσική σε συνδυασμό με αναπνευστικές ασκήσεις, κ.λπ.
- Υλικό που θα παραχθεί από τις δραστηριότητες μπορεί να αναρτηθεί στον τοίχο της τάξης.

Πηγές-Σχετικά προγράμματα (Ενδεικτικά)

- *HOPEs. Happiness, Optimism, Positivity and Ethos in Schools*. Οδηγός Εκπαιδευτικών και Εγχειρίδιο Μαθητών/τριών. Ανακτήθηκε στις 16/05/2021, από: <http://www.hopestraining.eu/gre>
 - Θεοδοσάκης, Δ. (2011). *Η συναισθηματική νοημοσύνη στο σύγχρονο σχολείο. Η συναισθηματική αγωγή στην εκπαιδευτική πράξη*. Αθήνα: Γρηγόρη.
 - Καμέας, Ν., (2020). *Εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων στην εκπαιδευτική πράξη*. Δημοτικό-Γυμνάσιο. Θεσσαλονίκη - Αθήνα: Εκδόσεις iWrite.
 - Πλωμαρίτου, Β. (2019). *Συναισθηματική νοημοσύνη του εκπαιδευτικού. Πως να αναπτύξετε και να χρησιμοποιείτε τη συναισθηματική νοημοσύνη στη διδασκαλία*. Αθήνα: Γρηγόρη.
 - Σταλίκας, Α., Γιωσιδίη Β., Καρακασίδου, Ε. (2020). *Κατακτώντας την ευημερία. Θετικές παρεμβάσεις, τεχνικές & βιωματικές ασκήσεις*. Τόπος, Αθήνα: Τόπος.
 - Παπαστυλιανού Α., Τσινού Α., Τραβασάρος Τ., Κατέρη Ε., Εμμανουήλ, Α., Σαρρή, Α., Τσερπέλη, Ε.(2020). *Ενσυναίσθηση. Ζω καλύτερα - Ευ Ζην*. Ψυχική Υγεία. Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Πλατφόρμα Εργαστήρια Δεξιότητων 21+, [Moodle ΙΕΠ](#)
 - Χατζηχρήστου, Χ., Υφαντή, Θ., Λαμπροπούλου, Κ., Λιανός, Π., Γεωργουλέας, Γ., Φραγκιαδάκη, Δ., Αθανασίου, Δ., Μίχου, Σ. (2020). *Επανασυνδεόμαστε στο Σχολείο: Οι e-ιστορίες στην τάξη. Χρήσιμες επισημάνσεις για τη μετάβαση στην ηλεκτρονική τάξη και τη διαχείριση συζητήσεων που είναι πιθανό να προκύψουν σε σχέση με τη δύσκολη κατάσταση που βιώνουμε & Δραστηριότητες ενδυνάμωσης κοινωνικών και συναισθηματικών δεσμών στην ηλεκτρονική τάξη για την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας μαθητών σε περιόδους που έχει ανασταλεί η λειτουργία των σχολείων λόγω έκτακτων συνθηκών. Η περίπτωση του Covid-19*. Αθήνα: Εργαστήριο Σχολικής Ψυχολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας, ΕΚΠΑ.
 - Coleman, D. (1995). *Emotional intelligence*. New York: Bantam
 - Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). *What is emotional intelligence?* In P. Salovey & D. J. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications* (p. 3-34). Basic Books.
 - Saarni, C. (1990). *Emotional competence: How emotions and relationships become integrated*. In R. A. Thompson (Ed.), *Current theory and research in motivation, Vol. 36. Nebraska Symposium on Motivation, 1988: Socioemotional development* (p. 115–182). University of Nebraska Press.
-
- DigComp 2.1. (2017) *The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use*, Publications Office of the European Union.

- DigCompEdu, 2018 *European Framework for the Digital Competence of Educators*, Publications Office of the European Union Promoting Effective Digital-Age Learning: A European Framework for Digitally-Competent Educational Organizations, 2015, Publications Office of the European Union.
-

Παράρτημα

Περιγραφική αυτο - αξιολόγηση Ψηφιακή ικανότητα⁶

Βάλε, σε κάθε μία από τις παρακάτω ερωτήσεις, τον αριθμό που ταιριάζει καλύτερα για σένα: **1.** Καθόλου, **2.** Λίγο, **3.** Αρκετά, **4.** Πολύ

Ψάχνω για απλά δεδομένα σε απευθείας σύνδεση (εικόνα, δεδομένα)

- Μπορώ να βοηθήσω τον εαυτό μου με μια ποικιλία πηγών.
- Ξέρω κάποιες μηχανές αναζήτησης και μπορώ να χρησιμοποιήσω διαφορετικές λέξεις-κλειδιά για να βρω τις πληροφορίες που θέλω.
- Μπορώ να αποθηκεύσω το αρχείο στον επιλεγμένο φάκελο στη συσκευή μου και να το βρω.
- Μπορώ να βρω στο Διαδίκτυο αυτό που ζητώ, κάθε φορά που ψάχνω και αναγνωρίζω τι είναι αξιόπιστο και τι όχι.

Ψηφιακή Επικοινωνία

- Σε μια ηλεκτρονική τάξη, ξέρω πώς να στέλνω μηνύματα σε επιλεγμένους συμμαθητές και να χρησιμοποιώ ένα κανάλι συνομιλίας.
- Επικοινωνώ χρησιμοποιώντας διάφορα εργαλεία (email, Skype, κοινωνικά δίκτυα...)
- Μπορώ να στείλω διάφορα αρχεία (κείμενο, εικόνες) ως συνημμένα σε ένα email.
- Επιλέγω τις πληροφορίες που θέλω να κοινοποιήσω σύμφωνα με τους στόχους μου.

Δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου

- Χρησιμοποιώ εργαλεία για τη δημιουργία, επεξεργασία και συνδυασμό ψηφιακού περιεχομένου.

⁶ Βλ. όπου πρην. & DigComp 2.1. (2017) & DigCompEdu, 2018.

- Μπορώ να καταγράψω τις σκέψεις μου και τα συναισθήματά μου χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέσα (κείμενο, εικόνες, ήχο, βίντεο).
- Γνωρίζω ότι το υλικό και το περιεχόμενο στο διαδίκτυο έχει δημιουργηθεί από άλλους ανθρώπους (συγγραφείς) και έχει πνευματικά δικαιώματα που πρέπει να σεβόμαστε.
- Μπορώ να χρησιμοποιώ γλώσσες προγραμματισμού και εκπαιδευτική ρομποτική με τη χρήση πλακιδίων (π.χ. Scratch, Scratch junior, Scratch for Arduino, κ.λπ.)

Ασφάλεια

- Γνωρίζω ότι όταν χρησιμοποιούνται τεχνολογίες, υπάρχει κίνδυνος που μπορεί να επηρεάσει την απόδοση της ψηφιακής συσκευής μου.
- Προστατεύω τον κωδικό πρόσβασής μου και δεν τον μοιράζομαι με άλλους ανθρώπους. Ξέρω σε ποιον να στραφώ εάν υπάρχει πρόβλημα.
- Ξέρω πως να δημιουργήσω έναν ασφαλή κωδικό πρόσβασης ακολουθώντας τις οδηγίες.
- Είμαι προσεκτικός/ή όταν μου ζητάνε προσωπικά στοιχεία όπως π.χ. κωδικό πρόσβασης, προσωπικά αρχεία κ.λπ.
- Όταν καταλάβω περίπτωση απειλής (διαδικτυακή βία) ενημερώνω άμεσα τους ενήλικες.

Επίλυση προβλημάτων

- Μπορώ να σκεφτώ μια σειρά από βήματα για να λύσω ένα πρόβλημα ή να ολοκληρώσω ένα παιχνίδι (χάρτης σκέψης)
- Μπορώ να σκεφθώ διαφορετικούς τρόπους για να λύσω ένα πρόβλημα ή ένα παιχνίδι.
- Μπορώ να επαναλάβω μια σειρά από βήματα για να λύσω ένα πρόβλημα ή να ολοκληρώσω ένα παιχνίδι.

- Μπορώ να σχεδιάσω στο χαρτί μια σειρά από βήματα για να λύσω ένα πρόβλημα ή να ολοκληρώσω ένα παιχνίδι (χάρτης σκέψης)

Ερωτήσεις για την αυτοαξιολόγηση του προγράμματος

1. Η φιλοσοφία του προγράμματος βασίζεται στις αρχές της *συναισθηματικής αγωγής*, στο επίκεντρο της οποίας βρίσκονται τα θετικά συναισθήματα και οι θετικές έννοιες, από το πεδίο της Θετικής Ψυχολογίας και της Θετικής Εκπαίδευσης.
2. **ΣΩΣΤΟ** - ΛΑΘΟΣ
3. Το πρόγραμμα είναι προσανατολισμένο, στην καλλιέργεια και ενίσχυση της/των:
 - Ενσυναίσθησης
 - Αλτρουισμού
 - Δημιουργικότητας
 - **Όλων των παραπάνω**
4. Με βάση τους στόχους του προγράμματος και μέσα από ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες, επιδιώκεται οι μαθητές/τριες, να γίνουν ακόμη πιο δεκτικοί/ες, στη δυνατότητα κατανόησης, συνύπαρξης, συνεργασίας και φιλίας, με τον/την άλλο/η, τον/την διαφορετικό/ή:
ΣΩΣΤΟ - ΛΑΘΟΣ
5. Τα μαθησιακά αποτελέσματα αναμένεται να επιτευχθούν μέσα από δραστηριότητες:
 - Καλλιτεχνικές
 - Λεκτικές και μη λεκτικές
 - Γραπτού λόγου
 - Θεάτρου
 - **Όλα τα παραπάνω**
6. Η εκτεταμένη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας(Τ.Π.Ε.) αποτελεί εναλλακτική πρόταση για την εφαρμογή του προγράμματος.
ΣΩΣΤΟ - ΛΑΘΟΣ

-
7. Στο πρόγραμμα, εκτός των άλλων, παρουσιάζεται/ονται και ενισχύεται/ονται βιωματικά, έννοια/ες και αντίστοιχη/ες πρακτική/ές...:
- «Ταυτότητας»
 - Ενσυναίσθησης
 - Αισιοδοξίας
 - **Όλα τα παραπάνω**
-
8. Στο πρόγραμμα, εκτός των άλλων, παρουσιάζεται/ονται και ενισχύεται/ονται βιωματικά η/οι έννοια/ες και η/οι αντίστοιχη/ες πρακτική/ές...:
- Συνεργασίας
 - Επικοινωνίας
 - Έκφρασης συναισθημάτων
 - **Όλα τα παραπάνω**
-
9. Στο πλαίσιο της περιγραφικής αξιολόγησης του μαθητή/τριας, ποιο από τα παρακάτω αποτελεί κριτήριο αυτο-αξιολόγησης, και συμπεριλαμβάνεται στο αντίστοιχο φύλλο αξιολόγησης:
- **Μπορώ να εξηγήσω σε συμμαθητές και φίλους γιατί είναι σημαντικό να ερχόμαστε στη «θέση» κάποιου που βρίσκεται σε ανάγκη**
 - *Κατάλαβα τι είναι η μετανάστευση και μπορώ να το περιγράψω*
 - *Συμφωνώ πως είναι καλύτερο να δουλεύει κανείς ατομικά*
-
10. Στο πλαίσιο της περιγραφικής αξιολόγησης του μαθητή/τριας, ποιο από τα παρακάτω αποτελεί κριτήριο ετερο-αξιολόγησης και συμπεριλαμβάνεται στο αντίστοιχο φύλλο αξιολόγησης:
- *Ο/Η.....συμφωνεί πως δεν είναι ανάγκη να μάθουμε να συνεργαζόμαστε*
 - **Ο/Η.....κατάλαβε τι είναι η «ταυτότητα» και μπορεί να το περιγράψει**
 - *Ο/Η.....έχει καλές ιδέες για τη μείωση του φαινομένου της βίας και του σχολικού εκφοβισμού*
-